STADSVERKENNINGEN TILBURG

Verslag ronde 2, J.P. Coenstraat (Noordzijde), Ringbaan Oost, Spoordijk en Wilhelminakanaal, gelopen 18 september 2019.

Voordat we het verhaal van deze stadsverkenning beginnen een korte algemene inleidende uitleg.
De wandelingen worden steeds gelopen door Ton Goossens, Ad van Eijck en George Bedaux. Ad maakt foto's van de panden, George beschrijft de wandelingen en Ton schuift de foto's in de tekst van George.
We hebben het over **HIP**panden; HIP staat voor Heemkunde Inventarisatie Project. Wij geven een pand een HIPstatus als het geen gemeentelijk- of rijksmonument is maar wij (Ton, Ad, en George) het wel monumentwaardig vinden.
We hebben het regelmatig over het Bouwarchief. Vanaf 1906 is de gemeente Tilburg begonnen met het registreren van alle te bouwen en te verbouwen werken. In het bouwarchief zijn alle bouwvergunningen met bijbehorende tekeningen van nieuwbouw en verbouwingen bewaard. Rond 2000 is dit papieren archief ook digitaal in te zien. Van panden die voor 1906 gebouwd zijn staat in het bouwarchief dus geen informatie over de bouw zelf ter beschikking, wel informatie over verbouwingen van die panden die na 1906 hebben plaatsgevonden.
Wij hebben het over **verbeterpunten**: dat zijn plekken die wij van een niet aanvaardbare kwaliteit vinden.
We citeren met regelmaat uit:
'Het Tilburg e.o. van Architect Jos. Donders geschreven door Donders' kleinzoon Wout van Bommel.
De BONAS publicatie 'Jos. Bedaux architect (1910- 1989)', geschreven door Christel Leenen.
De serie 'moNUmenten in Tilburg, deel 1, (nr 1 tm 100), 2 (101 tm 200) en 3 (201 tm 300) van de Heemkundekring Tilborch.
'Tilburg in 94 stadsverkenningen' behandelt alle huizen en gebouwen van Tilburg. De nieuwe wijken De Blaak, Tilburg Noord en de Reeshof zijn in deze publicatie niet meegenomen evenals de voormalige gemeentes Berkel Enschot en Udenhout.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze stadsverkenning mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, scans, opnamen of enige andere wijze zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van het redactieteam van het redactieteam dat bestaat uit George Bedaux, Ad van Eijck en Ton Goossens.

We beginnen vandaag op de hoek van de Ringbaan Oost en de J.P. Coenstraat. We lopen eerst een eindje terug de J.P. Coenstraat in tot aan de eerste zijstraat en zien dan op nr. 73 tm 87 een rij van acht identieke huizen. Ze zijn gebouwd in 1931 in opdracht van Comm. Venn. Duyker en Co's Bouwbedrijf en maken onderdeel uit van een bouwplan van in totaal 26 woningen. De zestien andere woningen komen we vandaag nog tegen. Nr. 87 benadert nog het meest het originele gevelbeeld. Nette woningen.

JP Coenstr 89

Nr. 89, het huis op de hoek met de Ringbaan Oost is in 1931 gebouwd in opdracht van ingenieur J.M. van de Griendt. Hij heeft waarschijnlijk de woning zelf ontworpen want we treffen geen naam op de tekening. De gevels zijn vrijwel intact gelaten. Alleen in het woonkamerraam aan de Ringbaan is een verticale stijl verdwenen.

R Oost 238-220

We vervolgen onze weg rechtsaf de Ringbaan Oost op. En dat begint hier meteen goed met een hele mooie rij projectmatig gebouwde woningen die dateren van 1932, nr. 238 tm 218. Het gaat om in totaal elf woningen, gebouwd in opdracht van aannemer J.F. Struijcken naar een ontwerp van F.P.J. Ruts. Ruts laat hier bij een seriematig woningbouwproject dezelfde architectonisch kwaliteit zien die hij vorige week etaleerde bij de individueel gebouwde huizen aan de J.P. Coenstraat.

R Oost 216-208

Op nr. 216 tm 206 volgt een tweede rij woningen van een bijna gelijkwaardig niveau, gebouwd in 1931. Het bouwarchief meldt enkel het bouwjaar, maar we kunnen aannemen dat deze woningen ook door aannemer Struijcken gerealiseerd en door Ruts ontworpen zijn.

R Oost 206

Het hoekhuis nr. 206 is in opdracht van eigenaar Wim van Spaendonck, directeur van Wollenstoffenfabriek Triborgh, ingrijpend door Jos. Bedaux verbouwd. Aanvankelijk betrof het voornamelijk het interieur maar vervolgens werden ook de gevels door Bedaux aangepakt.

R Oost 206D

Alle ramen in de voorgevel kregen meerruits vensters en de houten deur van de entree werd vervangen door een deur van staal en glas.

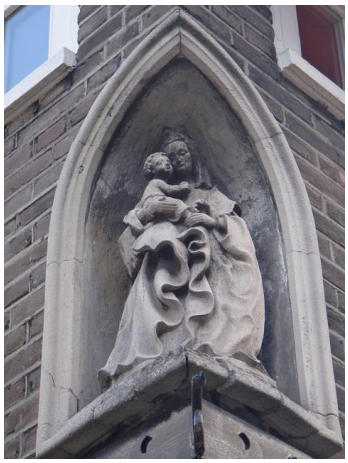
R Oost 206Dm

Op de hoek werd ruimte voor een nis gecreëerd waar een Mariabeeld van Luc van Hoek een opvallende plaats kreeg. Aan de achterzijde zien we op de verdieping nog een groot stalen raam en diverse balkonhekken met duidelijke Bedauxtrekken.
Intussen zijn we in de Daendelsstraat gearriveerd. H.W. Daendels (1762-1811) is gouverneur-generaal geweest van de Aziatische koloniën.

Daendelstr 84

Achter het huis van Van Spaendonck zien we nog vier garages die zullen horen bij het bouwplan van de zes woningen van Struijcken.
Dan komen we op een soort pleintje dat voorbeeldig omgeven is door een achthoekige bebouwing. Huizen in een rechte rij die op de hoeken een knik krijgen en dan hun hoogte houden of waarbij de knik gepaard gaat met een verlaging van het dak en de daklijst.

Daendelstr 80-74

We gaan rechtsaf en zien daar de woningen nr. 80 tm 72, vijf woningen die horen bij het bouwplan dat we eerder zagen aan de J.P. Coenstraat, een plan van in totaal 26 woningen gebouwd in 1930 door Comm. Venn. Duyker en Co's Bouwbedijf, een ontwerp van J. Caarls.

Daendelstr 70-66

We kijken ook even naar de overkant van het pleintje, naar nr. 66, 68 en 70. Drie woningen waarvan het bouwarchief enkel het bouwjaar vrij geeft: 1930.

Maetsuykerstr 2

Maetsyckerstr 25-19

We gaan rechtsaf de Maetsuyckerstraat (1606-1678, gouverneur-generaal Ned. Indië) in waar het 26-woningen plan van Duyker en Caarls aan de rechterzijde (nr. 25 tm 1) met dertien woningen wordt voltooid. Nr. 1 lijkt nog de originele gevel te hebben. Na drie woningen wijkt de gevel een meter of vijf waardoor de woningen voortuintjes krijgen. Bij nr. 19 is dat afgelopen en staan de woningen weer tegen het trottoir. Op nr. 7 zien we een dakkapel die dateert van 2003, op nr. 23 zien we er een van 2007 en op nr. 25 een opvallend halfronde met als bouwjaar 1986, een ontwerp van Wil Habraken.

Maetsuyckerstr 4-10

Aan de overkant zien we op nr. 2 tm 10 vijf woningen waarvan we alleen weten dat ze in 1930 gebouwd zijn. Rijtjeswoningen met zadeldak tussen eindwoningen met dwarskappen. Geen opdrachtgever of architect.
Dan gaan we na nr. 10 even de Cornelis Speelmanstraat in. Deze Speelman (1628 tm 1684) was gouverneur-generaal in Indië.

C Speelmanstr 1-25

Links zien we de woningen nr. 27 tm 1. Nr. 27 hoort nog bij het bouwplan van de woningen om de hoek in de Maetsuyckerstraat. Een mooie grote dakkapel waarvan de borstwering de doorgemetselde beganegrondgevel is. Ook van deze woning vinden wij geen informatie in het gemeentearchief. Dat is ook het geval met de volgende dertien woningen. Ze zullen ook van rond 1930 dateren. Sobere woningen. In de bovenramen zullen horizontale spijlen gezeten hebben zoals we op nr. 11 zien.
Via de overkant gaan we weer terug. Nr. 2 tm 28. Dit betreft een bouwplan voor twee winkelhuizen en twaalf woningen dat hier in 1931 werd gerealiseerd door aannemer J. D. Struijcken. Ook sobere woningen. De eindwoningen hebben een dwarskap gekregen. Hier zullen de winkels gezeten hebben.

Van nr. 2 kunnen we nog vertellen dat hier Van Gool, de frietverkoper die we vorige keer tegenkwamen op de J.P. Coenstraat hier zijn carrière begonnen is. In 1963 vraagt hij een hinderwetvergunning aan. In 1978 krijgt deze winkel een woonbestemming. De dakkapel op deze woning dateert van 1989. Ook op nr. 18 zien we een dakkapel; deze is van 2011. De benedenramen in alle woningen hadden oorspronkelijk een kruisverdeling. Boven de poort tussen de nrs. 14 en 16 zien we een mooie grijze Mariategel met de tekst ‘Goede Moeder bescherm ons’. Op nummer 28 komen we in het archief in 1948 de naam tegen van groentenhandelaar J. Franken. Alles wijst er inderdaad op dat hier het tweede winkelhuis gevestigd was.
We gaan terug naar de Maetsuyckerstraat en zien daar aan de linkerkant slechts tuinmuren en garages.

JP Coenstr 71

Aangekomen bij de J.P. Coenstraat slaan we linksaf waar we aan de linkerzijde op de hoek nr. 71 aantreffen. Hier is nu restaurant 'Te koop in Tilburg' gevestigd. Nr. 71 en 69 zijn in 1930 als winkelhuis en woonhuis in opdracht van steenkolenhandelaar C.F. Ketelaers gebouwd naar een ontwerp van F.P.J. Ruts. Er is niet veel aan de gevels veranderd. Bij het woonkamerraam van 69 liepen de verticale stijlen van het bovenraam door in het benedenraam. Het dak boven beide panden vertoont aan de onderkant een verrassende knik.

JP Coenstr 65+67

Nr. 67 en 65 staan op de MIPlijst en terecht. Deze dubbelwoningen zijn in spiegelbeeld symmetrisch gebouwd wat met de verspringende gevels en daklijnen een bijzonder effect krijgt. Fraai vormgegeven balkons boven de erkers. Boven deze balkons zien we dwarskappen met wolfseinden. In het midden mooie voordeuren met fraaie zijlichten. Wij zetten deze woningen op onze **HIP**lijst omdat ze meer verdienen dan een MIPstatus. Ze zijn gebouwd in 1932 in opdracht van Mej. M. Zoetjes en het ontwerp is, alweer, van F.P.J. Ruts.

JP Coenstr 63-61

Ook nr. 63 en 61 zijn van de hand van Ruts. Nr. 63 werd in 1933 als woning gebouwd in opdracht van H. Castelijns en nr. 61 werd in 1932 als winkelhuis gebouwd in opdracht van C.D. van Gorp. Hier was lange tijd een slagerswinkel gevestigd. De etalage van deze winkel werd in 1987 met iets te weinig allure veranderd in een woonkamerraam. Maar alles bij elkaar nog steeds mooie huizen.
Op nr. 59 tm 51 en de hoek om in de Van Heutzstraat op nr. 39 heeft N.V. Bredero's Bouwbedijf in 1932 zes eengezinswoningen gebouwd. Nr. 51 lijkt nog de originele gevel te hebben. De erkers op de begane grond hebben nog alle de

typische jaren-dertig-indeling. Ook aan de overkant zagen we vergelijkbare woningen van Bredero.
En zo zijn we bijna ongemerkt in de Van Heutzstraat terecht gekomen waar we op 39 het vrijstaande Brederohuis zien, ook gebouwd in 1932. Hier heeft het woonkamerraam zijn indeling in 1971 ingeleverd.

v Heutzstr 66-70

v Heutzstr 72

JP Coenstr 43-41

We kijken vervolgens naar de overkant en lopen zo weer terug. Op Van Heutzstraat nr. 68, 70 en 72 en dan om de hoek J.P. Coenstraat
49 tm 41 zien we in totaal acht woningen die gebouwd zijn in 1933 door N.V. Aannemingsmij. v/h Gebr. van Heesch en getekend door J. van Raak. Woningen

met ondiepe halfronde portieken en erkers met jaren-dertig-indeling. Bij nr. 43 zien we nog alle ramen in de originele staat.
Dan krijgen we op nr. 39 tm 33 een volgende serie Van Heesch-woningen. Totaal zes woningen, gebouwd in 1933, vier aan deze kant en twee aan de overkant. We kwamen ze daar al tegen, getekend door J. van Raak. Geen portieken deze keer.
Nr. 31 en 29 zijn in 1933 gebouwd, in opdracht van de smid J. van Dijk, een winkelhuis, een bakkerij en een woning. Van de oorspronkelijke raamindelingen is niet veel overgebleven. In het midden heeft de bakkerij gezeten.

Armhoefstr 35-43

We gaan linksaf de Armhoefstraat in. Aan de linkerkant zien we weer een bouwplan van N.V. Aannemingsmij v/h Gebr. van Heesch en J. van Raak. Deze keer gaat het om in totaal veertien woningen, nr. 57 tm 33 hier aan de Armhoefstraat en één woning aan de Daendelsstraat. O.a. nrs. 47 en 45 lijken nog de originele raamindelingen te hebben. We zien huizen van verschillende types, een hoekwoning met de entree in de zijgevel, woningen met en zonder erkers, een woning met een dwarskap, woningen met getoogde portieken en met rechte voordeuren zonder portieken en, op de hoek met de Daendelsstraat, een winkelhuis.

Armhoefstr 41D

Ton merkt op dat bij de nummers 39 en 41 de portieken zijn dicht gemaakt. De voordeuren zijn een meter naar voren gekomen. Mooi? ‘Het levert wel een ruimere gang op’, grapt hij.
Aan de overkant zien we op nr. 42 het in 1933 door slager J. de Kanter gebouwde winkelhuis met slagerij. W. van de Weegen was de architect. H. Dankers heeft later de slagerij overgenomen. Zijn naam komen we bij een verbouwing in 1977

tegen. In 2002 heeft het pand op de begane grond zijn huidige gevel gekregen en is de winkelwoonbestemming in enkel woonbestemming veranderd.

Armhoefstr 50-44

Nr. 44 en 46 zijn in 1934 gebouwd in opdracht van makelaar J. Stok. Twee winkelhuizen. S. Konings heeft ze ontworpen. We zien heel bijzondere etalages die nog in de oorspronkelijke staat lijken te zijn. Ze zijn omlijst door zwart-rood tegelwerk. De bovenlichten zijn bezet met bijzondere beglazing. Nog steeds fraaie panden.

Armhoefstr 50-54

Nr. 48 en 50 zijn ook in 1934 gebouwd als dubbelwoonhuis. Hier was E. van Spaendonck de opdrachtgever. Ook hier was S. Koning de architect, mooie woningen.
En Konings ging op 52 en 54 nog verder met ontwerpen. Deze eengezinswoningen zijn in 1935 gebouwd en hier was makelaar Stok weer opdrachtgever. Een langskap en een heel puntige dwarskap.

Armhoefstr 52-54D

De eigenaar van nr. 54 komt ons vol trots vertellen dat ze onlangs haar witte kunststof voordeur vervangen heeft door een voordeur die beter past bij deze architectuur: een houten geverniste deur. Ook de buren hebben haar voorbeeld toen gevolgd.
Nr. 56 is de garage van een van de vorige huizen geweest die in 1979 verbouwd is tot kantoor.

Armhoefstr 58

Nr. 58 is een adres achter het huis op de hoek met de J.P. Coenstraat. In het archief treffen we er geen gegevens van aan.

JP Coenstr 25-13

Dan gaan we de hoek om, de J.P. Coenstraat weer in waar we links een rij van negen woningen zien die hier in 1933 gebouwd zijn, alweer door Gebr.

Struijcken, nr. 25 tm 9. Mooie grote huizen. Het bouwarchief geeft er alleen maar een situatietekening van. Ter plaatse van de twee aan twee gekoppelde entrees wijken de gevels een meter naar achteren waardoor de daardoor ontstane ruime dakoverstek deze entrees droog houdt. Je kunt het ook anders zeggen: de woningen hebben over twee lagen twee aan twee gekoppelde erkers die aan de bovenkant door het ruim bemeten zadeldak worden afgedekt. Rustige daken met mooie identieke dakkapellen. 'Als er nu maar niemand het idee krijgt om op zo'n dak zonnepanelen te leggen' denken wij hardop en de woorden zijn nog niet gevallen of we zien op een van de daken dergelijke panelen liggen.
Na nr. 9 gaan we linksaf de Heile Schoorstraat in. Deze straat is genoemd naar een akkercomplex dat hier vroeger gelegen moet hebben.
Eerst zien we aan de linkerzijde de uitbreiding van het hoekhuis op J.P. Coenstraat nr. 9, architectuur in wederopbouwstijl van F.P.J. Ruts, gebouwd in 1953. Dan volgen op nr. 65 en 63 twee in 1934 door Gebr. Struijcken gebouwde bergplaatsen, die nu lijken te functioneren als garages.

H Schoorstr 47-53

H Schoorstr 72-80

En vervolgens zien we een bouwplan dat het hele eerste deel van deze straat beslaat, nr. 61 tm 39 en terug, nr. 52 tm 80, in totaal 27 woningen, gebouwd in 1935 en weer door Gebrs. Struijcken. Links drie blokjes van telkens vier woningen en aan de overzijde ook drie blokjes maar dan van vijf woningen. In het laatste linkerblok zien we op nr. 45 en 39 nog de originele raamindelingen. Ton die een goed oog heeft voor metselverbanden laat weten dat al deze huizen van Struijcken in Vlaams verband gemetseld zijn, een verband waarvan wij tot voor kort dachten dat alleen Bedaux daar mee werkte. (kop-strek-kop-strek)

In het hoekje bij nr. 78 en 80 zien we wat afwijkingen van het plan. Het lijkt of de woning nr. 78 eens een andere voorgevel heeft gekregen en of nr. 80 geheel apart behandeld is. Deze woning is in 1939 los van de 26 anderen gebouwd, nog wel door de Gebrs. Struijcken. Ze kreeg toen een inpandige garage.

H Schoorstr 82

In 1996 is op de plaats van de garage een tweede woning gekomen, nr. 82, met een uitbreiding rechts van het huis, gebouwd in een antroposofische stijl.
We gaan weer terug naar de J. P. Coenstraat waar we aan de linkerkant verder gaan met het volgende Gebrs. Struijckenplan, eerst zes woningen, nr. 7, 5, 3. 1e, 1d en 1c, gebouwd in 1934. Dezelfde huizen die we net zagen, royaal.
Op 1b begint de volgende Gebrs. Struijckenserie die door loopt in de O'wijkse Baan, J.P. Coenstraat 1b, 1a, 1 en O'wijkse Baan 73, 71, 69 en 67, weer hetzelfde type en ook gebouwd in 1934. Het huis met de knik in de gevel is nr. 1.

H Kanaaldijk 89-81

H Kanaaldijk 59-51

We gaan de hoek om voor een vervolg van de Hoevense Kanaaldijk en van de woningen van Gebr. Struijcken, nu met een serie van 20 woningen, nr. 89 tm 51, gebouwd in 1937, in blokken van telkens vijf woningen. Deze blokken eindigen hier niet met een schilddak maar met een wolfseind. De bakstenen zijn hier roodbruin, de voordeuren zijn wat anders maar het principe van de gevels die bij de entrees wat naar achter wijken is ook hier toegepast. De dakkapellen waren aanvankelijk alleen bestemd voor de drie tussenwoningen. Nr. 71 heeft in 1976, zijn eigen dakkapel aangeschaft, nr. 61 deed dat ook, maar met een onbekend bouwjaar, nr. 59 schafte zijn dakkapel aan in 1981 en nr. 51 deed dat in 2002. Ton merkt op dat niet alle deuren een bovenlicht hebben gekregen. Enkele deuren hebben inderdaad in plaats van bovenlichten zijlichten.

Daendelstr 20-12

Daendelstr 21-29

We gaan links af de Daendelsstraat in waar de Gebr. Struijcken onverdroten doorgaan. Nu eerst met een bouwplan voor 40 woningen, aan twee zijden van de straat, links nr. 2 tm 40 en rechts nr. 1 tm 33, 33a, 33b en 33 c. We herkennen het type met de twee erkers onder één dak. Op onder andere nr. 4 en 6 zien we nog de originele raamverdeling. Ieder huis zijn eigen dakkapel. Bij de laatste blokjes van vijf huizen verdwijnen de voortuintjes waardoor de straat daar versmalt.

Daendelstr 33c-31

Op de hoek vervolgt Struijcken dan met een plannetje voor twee winkelhuizen aan iedere kant van de straat, links nr. 40a en rechts nr. 33 d
We zijn dan de Heile Schoorstraat al lang gepasseerd en steken nu de Armhoefstraat over. De straat blijft hier smal.

Daendelstr 40b

Links zien we op 40b een vrijstaande woning die nog hoort bij het bouwplan voor 13 woningen aan de Armhoefstraat van N.V. Aannemingsmij. v/h. Gebrs. van Heesch, twaalf woningen aan de Armhoefstraat en één hier. De gevel van deze woning is later wit geschilderd. Verder lijken de raamindelingen nog te kloppen. De zijgevels steken een zestig centimeter voor de voorgevel uit wat in combinatie met de royale dakoverstek een bijzonder effect oplevert.
Aan de overkant zien we op nr. 35 en 37 twee woningen die horen bij een bouwplan voor in totaal 18 woningen die hier en aan de Armhoefstraat in 1933 gebouwd zijn door, alweer, Gebr. Struijcken. Voor deze woningen waren vanwege de smalle straat geen erkers weggelegd. De raamindelingen zijn niet helemaal origineel meer.
Op nr. 39 neemt N.V. Bredero's Bouwbedrijf het aannemerswerk van Gebr. Struijcken over. Of liever andersom want Bredero bouwde deze woningen al in

1930. Hier twee, nr. 39 en 41, en acht om de hoek in de Van Heutszstaat. De vriendelijke meerruitsramen zijn uit het gevelbeeld verdwenen. De bloembakken zijn gebleven.

v Heutszstraat 40-50

We slaan linksaf de Van Heutsztraat in en bekijken daar eerst de linkerzijde, te beginnen met nr. 40. Deze woning is in 1931 gebouwd door metselaar J. van Boxtel. Er is niet veel aan gewijzigd sedertdien.
Nr. 42 dateert van 1932 en is als winkelhuis gebouwd door slager M. van Iersel. In 1971 wordt het winkelhuis tot woonhuis verbouwd. In een deel van de winkel komt een inpandige garage. In 1998 krijgt de voorgevel op de begane grond de indeling die we nu zien.
Nr. 44 is in 1932 gebouwd door agent van politie W. Wind. Hij liet zijn huis tekenen door de bouwkundige W. Smeulders, als ik de handtekening goed lees. De raamindelingen, boven T-ramen en beneden schuiframen, zijn verdwenen.

v Heutszstraat 46-48

v Heutszstraat 50-52

Op nr. 46 wordt de seriematige woningbouw weer opgepakt. N.V. Aannemingsmij. v/h Gebr. van Hees bouwt hier in 1932 acht woningen. (nr. 46 tm 60). We zagen dit soort woningen al eerder, met en zonder erkers. Nr. 50 heeft nog de juiste raamindeling. De twee laatste huizen in deze rij, nr. 62 en 64 bespraken we al eerder. Ze hoorden bij een ander bouwplan.
Via de overkant lopen we terug. Maar helaas vinden we op de adressen van dit rijtje woningen geen informatie in het bouwarchief. Nr. 37 tm 19, negen woningen. Het enige dat we ervan weten is dat ze in 1930 gebouwd zijn. Sobere woningen.

Daendelstr 65-43

We gaan linksaf en vervolgen daar de Daendelsstaat, rechts, nr.43 tm 65 en links, nr. 42 tm 64, twee maal twaalf woningen waarvan we alleen maar weten dat ze in 1930 gebouwd zijn, dezelfde woningen als die we net in de Van Heutszstraat zagen. Nr. 45, 47 en 55 hebben een dakkapel. Ook de woningen rond het charmante Daendelspleintje geven voor een deel hun geschiedenis niet bloot. Ook zij dateren van 1930. Bij de andere kant van het plein krijgen we wel een gezicht te zien. Nr. 73, 75, 77, 79 en 81 dateren ook van 1930 en zijn gebouwd door Comm. Venn. Duyker & Cos Bouwbedrijf uit Utrecht naar een ontwerp van architect J. Caarls. Mooi in het rond gebouwd. We beschreven de andere helft van het plein al eerder vandaag.

R Oost-Daendelstr 83

Het huis op de hoek heeft zijn adres nog in de Daendelsstraat, nr. 83. Het is gebouwd in 1929 door filiaalhouder Nathan Blomhoff naar een ontwerp van Ide Bloem. Boven de voordeur zien we een fraaie naar vorenspringende topgevel. Het huis gaat met ons mee de hoek om, waardoor we weer op de Ringbaan Oost belanden. Ik heb aan Christiane Schijvens een tekening van deze woning doorgezonden. Zij onderhoudt de website van haar vader Jos. Schijvens en haar grootvader Ide Bloem. Zij wist nog niet van het bestaan van dit thuis. Wel kon ze me vertellen dat de familie Blomhof hier niet lang gewoond heeft. Dat ze in 1932 naar Brussel zijn vertrokken en dat Mevrouw Blomhof, Eva de Jongh, de Tweede Wereldoorlog niet heeft overleefd.
Nr. 204 is een in 1930 door A. en C. Heerkens gebouwd huis. Er staat een naam van een architect op tekening waarvan ik alleen de voornaam kan lezen: ‘Pierre’. De dakkapel is vergroot in 2003, de gevel heeft nog de originele indeling.

R Oost 202-198

Nr. 202, 200 en 198 zijn drie in 1931 door aannemer J.F. Struijcken gebouwde woonhuizen. Het ontwerp is weer van F.P.J. Ruts net als de serie huizen die we vandaag eerder op de **Ringbaan Oost** zagen. Twee huizen met topgevels en het middelste huis met zadeldak. Op de begane grond is de gevel in een rode baksteen opgetrokken terwijl dat boven in een grijsgele steen gebeurd is.

R Oost 194-196

Nr.196 en 194 zijn beide in opdracht van C.J. Schellens gebouwd naar een ontwerp van C.M.B van den Beld, nr. 196 in 1931 en 194 in 1930. Bij nr. 194 was het van het linker raam op de begane grond het onderraam oorspronkelijk ook nog eens in drieën gedeeld.

R Oost 192-190A

Nr. 192 en 190 zijn in 1931 gebouwd naar een ontwerp van S. Barenbrug, in opdracht van pianohandelaar J. van de Nouweland van Pelt. Bijzondere huizen hier in deze toch wel traditionele rij. Nieuwe materialen als een witte strengperssteen in de gevel en in de plint een zwarte tegel. Grote ramen gevat in een onderverdeling van stalen roeden.

R Oost 192-190D

Rondom de dubbele houten entreedeuren een accent van blauw genuanceerde tegels. Boven in de topgevels een rond raam in de stijl van Dudok. De gevel wordt aan weerszijden afgesloten door een markante schoorsteen. We zetten deze woningen op onze **HIP**lijst

R Oost 188

Nr. 188 is in 1930 gebouwd in opdracht van meubelfabrikant J. van Dijk. Bouw- en Werktuigkundig bureau Frans Horvers tekende voor het ontwerp. Het benedenraam had oorspronkelijk nog een onderverdeling.

R Oost 184

Nr. 184 en 186 zijn tegelijk gebouwd in 1931, in opdracht van en door aannemer J.F. Struijcken, weer naar een ontwerp van F.J. Ruts. Hier zien we links de verspringende daklijnen en rechts de torenkamer van Ruts.

R Oost 182B

R Oost 182A

Nr. 182 is de in 1932 tegelijk met het kerkgebouw er naast gebouwde pastorie. De opdrachtgever voor beide gebouwen was het Kerkbestuur der Parochie van het Heilig Sacrament. Architect M. van Beek uit Eindhoven mocht ze beide ontwerpen. In de Pastorie zijn nu zes wooneenheden ondergebracht. Beneden had de pastoor zijn werkkamer met spreekkamer, verder was er een woonkamer en keuken en boven had de pastoor zijn slaapkamer en waren er voor twee kapelaans even zoveel slaapkamers. Dan nog twee logeerkamers en boven op zolder twee dienstbodenkamers.

R Oost 176-180

De kerk lees ik op Wikipedia is in een Christocentrische stijl gebouwd. Hierbij heeft de kerk een zeer breed middenschip en zeer smalle zijbeuken, zonder banken. Van het middenschip is sinds twee jaar niets meer over. Dat is gesloopt

om op het vrijkomende terrein 12 nieuwe woningen te realiseren die nu in aanbouw zijn. De toren en een travee van de kerk zijn uit de sloop gespaard. Dit deel van de kerk wordt omgebouwd tot drie woningen, nr. 180. 178 en 176. In 1992 is de gammele spits van de toren verwijderd. Onzeker is nog of deze nog eens in herstelde vorm op de toren zal terugkeren.

R Oost 166

We steken de Pelgrimsweg over en zien daar op de hoek nr. 166. Een in 1931 in opdracht van procuratiehouder (Geld. Cred. Ver.) P. Ooms gebouwd woonhuis. En ook hier was F. P. J. Ruts de architect en mocht hij zijn torenkamer weer bouwen. De zijramen van de erkers hadden alle kleine ruitjes. Die zullen in het kader van de bestrijding van de geluidsbelasting op de gevel vervangen zijn.

R Oost 162-166

Nr. 164 en 162 zijn ook in 1931 gebouwd, in opdracht van arts C. Franken en naar een ontwerp van CMB van den Beld, een dokterswoning annex herenhuis. In het linkerhuis was naast een woning de praktijk ondergebracht. De ramen waren oorspronkelijk al kaal. De toren van Van den Beld is wat minder romantisch dan die van Ruts.

R Oost 160

Spoordijk 82A en D

Spoordijk 80b

En dan gaan we de hoek om. Eerst nog een adres aan de **Ringbaan Oost**, **nr. 160** en dan een aantal adressen aan de Spoordijk. Het zijn de gebouwen van de voormalige Koninklijke Marechausseekazerne in Tilburg. Deze kazerne is hier vanaf 1916 tussen het Pelgrimspad, de geprojecteerde Ceintuurbaan (ringbaan) en de Bosscheweg aangelegd. Het oorspronkelijk ontwerp van W. Slichen en T. Sloksma betrof een hoofdgebouw, **Spoordijk 82**, twee huizen, Ringbaan Oost 160 en **Spoordijk 80**, een paardenstal en hondenhokken. Rond 1970 heeft de marechaussee de gebouwen hier verlaten en zijn in het gebouwencomplex woningen en kantoren ondergebracht. Wel typisch architectuur die niet Brabants aandoet. We zien veel verspringende daken. In de voorgevel van het woonhuis zien we drie travees; de linkse en de middelste onder een zadeldak en

de rechtse heeft een dwarskap met wolfseind. Het hoofdgebouw heeft drie lagen en wordt ook afgedekt met een dwarskap met wolfseind. Dit dak heeft bovendien nog eens een hele grote overstek.

Spoordijk 78A

Spoordijk 78B

Spoordijk 78C

Dan volgen op **78 en 76** nog eens twee woningen gebouwd in dezelfde Hollandse stijl. Het pand dat we op de achtergrond zien moet een bijgebouw zijn geweest. We plaatsen al deze gebouwen vanwege de interessante architectuur op onze HIPlijst.

Spoordijk 76b

Op. nr. 74 zien we een in 1978 gebouwd woonhuis. De architectuur is van J.A.P. Spijkers uit Goirle. Een groot inpandig balkon valt op. Beneden hebben de ramen smalle bovenlichten.

Spoordijk 72-74

En dan zien we weer een pand met veel geschiedenis, nr. 72. Die begint in 1919 met broodbakker Joh. Van de Sande die hier 'aan een door het Rijk ontworpen weg ten zuiden van de verlengde spoorbaan Tilburg Boxtel' een woning en fabriek opricht, een koekfabriek om precies te zijn. Van het huis zien we boven

het platte dak van de huidige Aldi nog de contouren. Het is een ontwerp geweest van Jos. Donders. Maar de koekfabriek heeft niet lang gefunctioneerd. Want in 1925 wordt de fabriek verbouwd in opdracht van De Eerste Nederlandsche Leesten- en Stanzmessenfabriek. En die fabriek moet hier tot 1950 gestaan hebben toen hier garagehouder M. Kruyzen op het toneel verscheen. In 1967 werd de begane grond van de Jos. Donderswoning verbouwd tot showroom waarbij de voorgevel werd omgevormd tot één grote glazen pui. In 1976 wordt de garage door Van Alkemade van Renova, aanzienlijk uitgebreid, waarna in 1995 Aldi de hoodrol overneemt.

Doornbosse parkeerplaats

Van Alkemade houdt wel de regie in handen: een deel van de garage wordt parkeerterrein en het restant wordt supermarkt. Renova verhuist naar de voormalige Lepelaersgarage aan de Ringbaan Oost.

Doornbossestr 2-18

Op het eind van het parkeerterrein slaan we rechtsaf de Doornbossestraat in genoemd naar de Doornbosse Velden die hier eind 1800 nog gelegen moeten hebben. De straat is hier aan de linkerkant bebouwd. Op nr. 2 tm 18. Hier heeft N.V. Bredero's bouwbedrijf in 1932 negen eengezinswoningen en links de hoek om in de Pelgrimstraat – niet het huis op de hoek, maar de volgende twee huizen- in totaal elf woningen gebouwd. Deze negen woningen lijken identiek te zijn maar als je goed kijkt is nr. 18 net iets anders. Dit huis heeft een portiek voor de voordeur die veroorzaakt wordt door een kleine knik die de voorgevelrooilijn hier maakt. Alle grote bovenramen hadden twee smalle zijramen met een horizontale drieruits verdeling en alle benedenramen hadden een zogenaamde

jarendertig-indeling: links en rechts een zijraam en aan de bovenkant drie bovenlichten.
We gaan rechtsaf de Pelgrimsweg in maar kijken eerst naar het hoekhuis dat nog zijn adres in de Doornbossestraat heeft: nr. 9. Dit pand, winkelhuis met bakkerij, is in 1931 in opdracht van E. de Wijs gebouwd naar een ontwerp van A.J.J. de Wijs. In 1965 is de aanbouw aan de achterkant vergroot en uitgebreid. Er was toen een ijssalon in gevestigd en dat veranderde in een zelfbedieningswasserij. Daarna kreeg deze ruimte een kantoorbestemming.
Dan is Pelgrimsweg nr. 35 aan de beurt. Deze woning is samen met nr. 37 in 1932 als tweekapper gebouwd in opdracht van handelsreiziger W. Hufkens. Er staat geen naam van een architect op de tekening. De ramen waren boven en beneden verticaal in drieën gedeeld en beneden hadden deze ook nog bovenlichten. De achterom heeft een centrale plaats in het ontwerp gekregen.
Nr. 39 is in 1931 gebouwd in opdracht van schilder C. van Krieken. Er is aan de gevel sedertdien niet veel veranderd. Ook hier is de naam van de architect niet op tekening vermeld.
Nr. 41 tm 47 zijn weer seriematig gebouwde huizen. Vier stuks gebouwd in 1931, in opdracht van aannemer J.C. Struijcken. Nr. 43 heeft nog de originele raamindeling. De daken van de erkers vormen de vloeren van de er boven gelegen balkons. Mooie, rustige huizen.
Nr. 49 en 51 zijn ook in 1931 gebouwd, door 'Mr. Schilder' G. H. van Stappershoef. De naam van de architect is moeilijk leesbaar. Ik lees: F.C.J. Willems. Boven waren de grote ramen verticaal in drieën gedeeld met een groot raam in het midden en beneden hadden ze een jaren-dertig-indeling.
Op. nr. 51 is een tijd lang een verfwinkel gevestigd geweest.

Pelgrimsweg 53-55

Nr. 53 is als winkelhuis in 1931 gebouwd in opdracht van F. Teurlings. Ik kom de naam van P.M.J. Wayers op de constructietekening tegen dus veronderstel ik dat hij ook de architect is geweest. Het is ook wel in zijn stijl gebouwd. Ik weet niet of er altijd een slager in de winkel gevestigd is geweest. Ik kom de naam van keurslager van Oers in 1979 tegen. De winkel is denk ik nu zo'n jaar of tien gesloten.
Nr. 55 is ook in 1931 gebouwd, in opdracht van Fr. van Grinsven, 'ass. Posterijen'. Ide Bloem was zijn architect. Het woonkamerraam had twee hoge en smalle ramen. In 1969 is daar één groot raam van gemaakt.

Pelgrimsweg 61-57

Nr. 57 is ook in 1931 gebouwd. Hier was metselaar J.M. Donders de opdrachtgever. Er wordt geen architect genoemd. Het raam beneden had dezelfde indeling als het raam daarboven.
No. 59 en 61 zijn door aannemer F.W. Schrier gebouwd, ook in 1931. Ook hier wordt geen architect genoemd. Nr. 61 had aanvankelijk boven zijn zijgevel een schuin weglopend schilddak. In 1969 is de gevel opgetrokken.
Dan zien we nog een in de achtertuin van het hoekpand op de Ringbaan Oost gebouwd modern gebouwtje maar daar krijg ik in het bouwarchief geen informatie over.

R Oost 180 nieuw 1

R Oost 180 nieuw 2

We gaan terug via de overkant. Daar zien we op het voormalige terrein van de Sacramentskerk volop bouwactiviteiten. Hier worden op nr. 68 tm 62 en de hoek

om Loudonstraat nr. 1 tm 9 en 13, 13a, 13b en 13c in totaal 12 woningen gebouwd naast de drie woningen die in de toren worden gerealiseerd. De opdrachtgever is J.A. van Gisbergen uit Hooge Mierde en het ontwerp is van Thomas Bedaux van Bedaux de Brouwer Architecten.

Pelgrimsweg 40A

En dan nemen we tijd voor het Rijksmonument dat hier aan drie straten in 1936 gebouwd is, aan de Van Heutszstraat , de Pelgrimsweg en de Loudonstraat. Het bood onderdak aan een klooster, een bejaardenoord en een Montessorischool.
De Congregatie Zusters van Liefde van Jezus en Maria Moeder van Goede Bijstand te Schijndel was de opdrachtgever en de architecten M. van Beek en F. Vervest tekenden voor het ontwerp, in een traditionalistische stijl met elementen van de Delftse School en het werk van architect Kropholler.
Veel baksteen aan de gevels met boven de ramen rollagen met natuurstenen sluitstenen. Stalen veelruits ramen. Zadeldaken bedekt met romaanse pannen en met regelmaat terugkerende topgevels.
Het bejaardenpension was in het linker deel van het gebouw gevestigd, aan de Van Heutszstraat en in het grootste deel van de vleugel aan de Pelgrimsweg. Daar was ook de ingang.

Pelgrimsweg 40B

De zijkant van de kapel zien we rechts in de voorgevel boven de ingang van het voormalige klooster.

Pelgrimsweg 40D

Loudonstr 2-6

In de gevel aan de Loudonstraat zien we achtereenvolgens de kopgevel van de kapel met daarop aangebracht een kruisbeeld van Toon van Eijndhoven, vervolgens weer een deel van het klooster en dan het gebouw van de voormalige school.
Het bejaardenpension is geheel gasvrij onderkelderd. En daar is in de nadagen van de oorlog goed gebruik van gemaakt. De kelders boden niet alleen aan de bewoners van het klooster schuilgelegenheid maar ook aan honderden buurtbewoners die als gevolg van de strijd die rond de spoorbruggen iets verderop werd uitgevochten hun huizen hadden moeten verlaten. Het klooster is in 2003 opgeheven; de zusters zijn vertrokken en er zijn Poolse werknemers in het gebouw ondergebracht. Ook de school heeft onlangs een woonfunctie gekregen.

We vervolgen de Loudonstraat, eerst de rechterkant. Nr. 15 tm 19 zijn drie woningen die van 1931 dateren en gebouwd zijn door aannemer J.F. Struijcken. Deze heeft er samen met F.P.J. Ruts weer mooie huizen van gemaakt. Strakke erkers. Nr. 17 heeft nog de authentieke raamindeling. De dakkapel van nr. 15 lijkt nog origineel. De hoge dakkapel van nr. 19 dateert van 2000.
Op 21 tm 37 wordt het plan vervolgd dat we eerder vandaag zagen op het Daendelpleintje : 14 woningen van Comm. Venn. Duijker & Cos Bouwbedrijf en architect J. Caarls. Het betreft hier negen woningen, zeven met een langskap en twee met dwarskap. Nr. 31 heeft nog de originele raamindeling. Nr. 25 heeft in 2006 een dakkapel gekregen.

v Imhoffstr 20-2

We lopen terug via de overkant. Op nr. 16 tm 8 en de hoek om in de Van Imhoffstraat nr. 22 tm 2 zien we een doorlopend bouwplan waarvan we eerder ook al woningen zagen in de Daendelsstraat en waarover we in het bouwarchief geen informatie aantroffen. Ook hier is dat het geval. Alleen het bouwjaar 1930 wordt vrij gegeven. Sobere woningen, in de Loudonstraat hebben ze nog erkers, in de van Imhoffstraat hebben ze vlakke voorgevels. (Van Imhoff was een gouverneur-generaal van Indië die van 1705 tot 1750 leefde)
Op de hoek met de Van Heutszstraat zien we op de gevel van nr. 2 nog een boven het beganegrondraam aangebrachte plaat. Hier heeft vroeger de tekst 'Levensmiddelen' gestaan. Het is de winkel van Anneke geweest. Bij het overlijden van Anneke in 1992 schreef Pastoor Witlox van de Sacraments-parochie een 'denkcursiefje' in de Tilburgse Koerier waaruit ik citeer 'Nu is Anneke weg en haar winkeltje is weg en de schoenmakerij van Piet is weg. Het is een dooie hoek geworden, een ontmoetingspunt stierf, een sociaal verlies.'
We lopen door, Van Heutszstraat 1 tm 17, negen dezelfde huizen, bouwjaar 1930. Meer krijgen we er niet van te weten.
We lopen via de overkant weer terug. Hier hebben we gelukkig wel te maken met een bouwplan dat zijn verleden in het bouwarchief bloot geeft. Het is een vervolg van het bouwplan van N.V. Bredero's Bouwbedrijf. We zagen er al eerder vandaag twee woningen van, hier om de hoek in de Daendelsstraat.

v Heutszstr 26-38

Nu acht woningen, hier in de Van Heutszstraat, nr. 38 tm 24.

v Heutszstr 24-26

Het rijtje van acht maakt na nr. 26 een sprong, met een verbrede woning 24. Het kleine bovenraam had of heeft nog een vaste bloembak. Dit raam was oorspronkelijk zesruits.
Het grote raam ernaast was verticaal in drieën gedeeld waarbij het linker en het rechterdeel ook zesruits waren. Ook het erkerraam beneden had een onderverdeling met een veelruits bovenlicht en een zesruits zijraam. Nr. 26 heeft op zijn erker nog niet zo lang geleden een balkon gebouwd. Nr. 22 heeft een dakkapel gekregen waar we niet zo gauw de datum van kunnen bepalen.

v Heutszstr 16-8

Op nr. 22 volgt een nieuwe serie Brederowoningen, nu gaat het om in totaal 16 eengezinswoningen, hier tien woningen met hun voorzijde aan de Van Heutszstraat, nr. 22 tm 4 en de hoek om, met hun gezicht naar de Pelgrimsweg gekeerd, zes woningen, Van Heutszstraat 2 en Pelgrimsweg 38 tm 30.

v Heutszstr 1a

Voordat we verder de genoemde woningen in de Pelgrimsweg nader bekijken vraagt het schoolgebouw aan de overkant op nr. 1 nog de aandacht. Het archief meldt er niet veel van. Wel het bouwjaar: 1951. We zien een in typische wederopbouwstijl gebouwde school met gestapelde veelruits ramen. De ramen waren oorspronkelijk in stalen profielen gevat maar deze zijn bij een renovatie in 2011 op zorgvuldige wijze vervangen door kunststof.

v Heutszstr 1

In de voorgevel zien we nog veelruitsramen met betonnen of zandstenen omlijsting. Ook de ingangspartij is geheel in de geest van die tijd vorm gegeven Er is nu een kinderopvang in het gebouw ondergebracht.

v Heutszstr 1b boom

Naast de school vraagt ook een kolossale monumentale boom op het schoolplein om onze aandacht. Wat is het, een acacia? Nee, maar wat dan wel? We weten het niet.

Pelgrimsweg 40E

We kijken nog even naar de bijzondere gevel van het Lidwinaklooster en komen zo weer op de Pelgrimsweg waar we eerst rechts het rijtje van zes Brederowoningen afmaken. Hier zien we onder een dakkapelloos schilddak bedekt met rode Tuile-du-Nord-pannen een gevel met gekoppelde erkers afgewisseld met gecombineerde rondbogige portieken en onder de ramen op de verdieping nog in de gevel geïntegreerde bloembakken.
Voor we verder gaan lopen we nog een stukje terug voor nog wat huizen aan de overkant, te beginnen het woonhuis op de hoek met en het adres ook aan de Doornbossestraat, nr. 24. Het is gebouwd in 1931 door M. Sonnemans die leraar aan een ambachtsschool was. F.P.J. Ruts maakte er weer een mooi huis van. Boven de halfronde voordeur zien we, ook halfrond aangebracht de letters DOORNBOS. Jammer dat er bij een verbouwing in 1969 in de zijgevel het raam rechts boven gewijzigd is. Ook zijn toen de verticale stijlen die de twee grote ramen in de gevel aan de Pelgrimsweg in vieren deelden uit de ramen gehaald. En dan volgen nog de twee woningen die we nog te goed hadden van het bouwplan van Bredero dat we eerder vandaag zagen aan de Doornbossestraat.

Pelgrimsweg 29-31

In totaal ging het om elf woningen, negen aan de Doornbossestraat en deze twee hier aan de Pelgrimsweg, nr. 31 en 29. Alle ramen hebben nog dezelfde indeling als in het bouwjaar 1932 behalve het raam rechts boven bij nr. 29; dit was

toentertijd vierruits. Ook heeft dit huis onlangs zonnepanelen op zijn dak gekregen.

Pelgrimsweg 27

Dan volgt op nr. 27 het gebouwtje van de Pelgrimhoeve, dat hier in 1949 als semipermanent parochiehuis gebouwd is en inmiddels hier zeventig jaar staat. Het is gebouwd in opdracht van het Kerkbestuur van de Parochie van het Allerheiligste Sacrament dat geleid werd door Pastoor van Oirschot. Het ontwerp is van F.P.J. Ruts en de firma Pellikaan zou het noodgebouw 'belangeloos' gebouwd hebben. De entree had aanvankelijk een portiek van een tachtig centimeter diep maar die is later uit het zicht gewerkt door een tochtsluis afgedekt door een lessenaarsdakje. In 1953 zijn er in dit gebouwtje 288 slachtoffers van de watersnoodramp tijdelijk ondergebracht. De zaal had ruimte voor 216 zitplaatsen. De Pelgrimshoeve zoals de ruimte na 1971 genoemd werd heeft vooral onderdak geboden aan het verenigingsleven van de buurt. Ze werd beheerd door de Maria Christina Stichting.

Spoordijk 68

Dan zijn de gebouwen van de basisschool Armhoefse Akker aan de beurt. Eerst de speelplaats en dan linksaf in de Armhoefstraat de zijkant van de gebouwen. Vervolgens treffen we aan de Spoordijk op nr. 68 de voorzijde aan. Het bouwarchief is niet erg scheutig met informatie. De oudste delen van de gebouwen dateren van 1954. In 1987 is de school ingrijpend verbouwd en uitgebreid onder de architectuur van de Architecten Werkgroep uit Tilburg: zij confronteerden de oude wederopbouwstijl met de 'eigentijdse' architectuur van de jaren tachtig.
We draaien om en lopen de Spoordijk oostwaarts, met de bebouwing rechts.

Het huis op de hoek heeft nog zijn adres aan de Armhoefstraat, nr. 2 maar het behoort tot een bouwplan dat aan de Spoordijk doorloopt, met zeven adressen aldaar tot aan de hoek van de Heile Schoorstraat met daar opnieuw nog een adres, in totaal negen woningen. Ze zijn in 1933 gebouwd door de Firma Johan Appels Bouwonderneming met mooie verzorgde architectuur. Armhoefstraat nr. 2 heeft in 1949 zijn entree van de zijgevel naar de achtergevel verlegd. Ook is de rechter dakkapel in de zijgevel later aangebracht. De benedenramen in de gevel aan de Spoordijk hadden eenzelfde raamindeling als de bovenramen. Bij nr. 64 zien we dat daar iets van een afdakje boven de voordeur is aangebracht en dat het raampje naast de voordeur naar beneden tot de grond toe veelruits is door getrokken.
Als we de rest van de woningen van dit bouwplan gezien hebben lopen we terug naar de Armhoefstraat voor de oostzijde van de straat. Nr. 2 hebben we zojuist gehad.

Armhoefstr 16-4

We beginnen dus bij nr. 4. En daar begint een nieuwe serie van Johan Appels, Deze keer zijn het zeven woningen nr. 4 tm 16. Doordat deze gevels meer licht krijgen zien we nu dat er drie kleuren bakstenen zijn toegepast. De basiskleur is geel, de plint is oranjerood en de gevels met de dwarskappen zijn in een roodbruine baksteen opgetrokken. Weer een mooie reeks. De hoekwoning nr. 22 behandelen we direct.
We steken de Pelgrimsweg over en vervolgen de Armhoefstraat, eerst rechts. Op nr. 1 tm 31 zien we daar zestien woningen van een bouwplan van achttien woningen gebouwd in 1933 door Gebr. Struycken. De twee andere zagen we eerder bij 31 om de hoek in de Daendelsstraat. Hier zien we een lange rij zadeldakwoningen die beëindigd en één keer onderbroken wordt door een dwarskapwoning, huizen met gekoppelde erkers en standaard tweeraams dakkapellen. Netjes.
We gaan terug via de overkant. Nrs. 40 tm 34 zijn vier woningen die gebouwd zijn in 1934 door aannemer A. de Koning. Nr. 34 heeft nog de goede raamindeling zij het dat de kruisverdeling in het woonkamerraam er uit is gehaald, zoals dat bij alle woningen gebeurd is.

Armhoefstr 28-24

Nr. 32 tm 24 zijn vijf woningen gebouwd in 1933 in opdracht van apotheker Jos van de Brekel. Nette woningen. Nr. 24 heeft nog de originele raamindeling.
We gaan rechtsaf weer de Pelgrimstraat in blijven daar even rechts. Eerst zien we op nr. 28 tm 20 vijf woningen die daar in 1933 gebouwd zijn door timmerman A. de Koning en ontworpen door H. Goossens. De topgevel van 28 heeft anders dan die van 20 boven twee verschillende ramen. Mooie huizen met getrapte gevelversiering bij de topgevels.
Dan volgt er weer een andere serie woningen, nu met rode pannen. Nr. 18 tm 12 en met het adres in de Heile Schoorstraat nr. 17, vijf woningen die horen bij een bouwplan van totaal veertien woningen, gebouwd in 1933 door aannemer J.F. Struijcken. We beginnen ze langzamerhand te kennen deze types.
We gaan terug voor de overkant. Hier wordt het bouwplan van de veertien van Struijcken vervolgd met nog een rijtje van vijf en een van vier woningen. Het hoekhuis heeft zijn adres aan de Armhoefstraat, nr. 22, en de andere huizen hebben het volgende adres: Pelgrimsweg 25 tm 11. Op nr. 23 moet Helga Deen gewoond hebben, het Joodse meisje, bekend geworden van haar dagboek. Helga is van hieruit in Kamp Vught terecht gekomen, vandaar op transport gezet naar Westerbork en in 1943 op 18 jarige leeftijd in Sobibor omgebracht.
Bij nr. 11 doet zich een merkwaardig fenomeen voor. De grote dakkapel die we daar in 2014 in het beeld van streetview zien verschijnen is in 2018 uit het beeld verdwenen.

Pelgrimsweg 9

Nr. 9 heeft een eigen gezicht gekregen. Dit pand is gebouwd in 1934 in opdracht van J. Brands, Chef de Bureau bij BeKa. Stan Konings heeft er een mooi ontwerp van gemaakt. Ronde erkers met gebogen glas.

We gaan de Heile Schoorstraat in, eerst de linkerkant. Nr. 15 tm 11 en 7 tm 3 zijn zes in 1934 door Bouwonderneming Joh. Appels gebouwde woningen. Ze vallen op door hun ronde erkers. Maar anders dan die van Konings hebben deze geen gebogen glas. Waarschijnlijk ook uit een iets andere portemonnee gebouwd. De voortuintjes hebben niet overal dezelfde functie. De raamindelingen zijn in grote lijnen de oorspronkelijke. Nr. 7 heeft een afwijkende dakkapel en een afwijkende kleur pannen.
Het hoekhuis op nr. 1 bespraken we al toen we om de hoek in de Spoordijk waren. Ook een huis van Bouwonderneming Joh. Appels dus.
We gaan voordat we in de Heile Schoorstraat terug gaan nog even rechts de Spoordijk in. De halve parkeercirkel die we hier op de kruising zien is aangelegd toen hier, het moet rond 1980 geweest zijn, langs de Spoordijk het Tilburgse TOF- fietsplan werd aangelegd. T.O.F. stond voor Tilburg Op de Fiets. Er werd toen een ultramodern breed fietslint dwars door de stad gelegd. Het begon in Oisterwijk en eindigde bij de Universiteit. Om de bevolking er rijp voor te maken werd hier en daar in de wijken wat strooigoed uitgedeeld zoals deze parkeerplaats en als ik het goed heb de hele groenvoorziening die nu deze Spoordijk siert.

Spoordijk 52-42

Op nr. 52 tm 44 zijn in 1934 in opdracht van de Wed. L. de Beer vijf woningen samen met nog eens tien dezelfde woningen die we direct gaan tegen komen in de Heile Schoorstraat. Op nr. 42 is nog eens dezelfde woning, ook in 1934 gebouwd, maar deze is in opdracht van makelaar J. Stok gerealiseerd. De architectuur van al deze woningen is van Stan Konings. De ramen zijn op veel plaatsen vernieuwd. In de Heile Schoorstraat op nr. 20 zien we op de streetview van 2009 nog de originele ramen. Het lijken stalen ramen te zijn, waarschijnlijk de reden dat ze op grote schaal vervangen zijn. Aan de Spoordijk zien we nog overal de ingebouwde plantenbakken onder de ramen.

H Schoorstr 12-20

Aan de Heile Schoorstraat, waar we inmiddels langs terug lopen, zien we er geen meer. Hier in deze straat gaat het zoals gezegd om tien woningen, nr. 2 tm 20. Nr.14 en 16 hebben in 2004 een gekoppelde dakkapel op de daken van hun huizen aangebracht.

Pelgrimsweg 7-1

We gaan linksaf, weer de Pelgrimsweg op, de linkerkant. Nr. 7 tm 1, zijn vier woningen die in 1953 gebouwd zijn door de Firma J. Stouthamer en Co. Het betreft een bouwplan van totaal 13 woningen; nog eens negen links de hoek om aan de Hoevensekanaaldijk. Woningen in de wederopbouwstijl met zware lijsten om de deuren die vroeger zandsteen- of betonkleurig geweest zijn maar nu alle wit geschilderd zijn. De woningen hadden oorspronkelijk geen dakkapellen. De woonkamerramen hadden dezelfde ramen als het slaapkamerraam erboven met een verticale stijl die het raam in een tweederde/eenderde verhouding verdeelde.

H Kanaaldijk 19-13

Bij Hoevensekanaaldijk 19 zien we nog een dergelijk slaapkamerraam. Daar zien we allerlei soorten dakapellen de rust in de oorspronkelijk strakke daken verstoren.
De negen woningen hier hebben de huisnummers 19 tm 13 en 9 tm 1. De verbouwingsadministratie in het bouwarchief is voor deze huizen niet helemaal waterdicht zodat we hier geen jaartallen van verbouwingen kunnen geven, ook niet van de meest in het oog springende op nr. 9 waar een erker is gerealiseerd met een soort zinken schilddak.

Spoordijk 32-40

We lopen nog even door naar de Spoordijk waar nog vijf woningen op ons staan te wachten, nr. 32 tm 40. Deze zijn hier in 1934 gebouwd door makelaar J. Stok, die zelf op nr. 42 zijn eigen huis gebouwd had wat we net zagen.
Het zijn ongeveer dezelfde huizen die de Weduwe de Beer aan de andere kant van Stok bouwde. Ook deze huizen zijn getekend door Stan Konings. En...., hier zien we op nr. 34 nog de originele stalen ramen in de erker en de ramen op de verdieping. Heel mooi. Het huis op de hoek heeft in zijn zijgevel in 2001 drie dakkapellen aangebracht.
We lopen terug langs het rond 1920 gerealiseerde Wilhelminakanaal en zien aan de overkant de terreinen van de voormalig voetbalclub LONGA (Lichaams Ontwikkeling Na Geestes Arbeid). De club heet sinds kort F.C. Tilburg.

H Kanaaldijk 49-21

We passeren de kruising met de Pelgrimsweg en zien aan de rechterzijde van de Hoevensekanaaldijk nog drie woongebouwen van telkens vijf woningen die hier in 1937 door de Gebr. Struijcken gebouwd zijn, nr. 21 tm 49. Dezelfde gebouwen zagen we net al verderop aan de H. Kanaaldijk maar toen waren het er vier. Mooie lange stroken dakkapellen in het dak. Het aanbrengen van extra kapellen is blijkbaar streng geregistreerd. Nr. 21 op de hoek met de Pelgrimsweg is als winkelhuis gebouwd. In 1975 werd er nog verbouwd in opdracht van G. Godefroy.

Pelgrimsweg 2-4

We gaan weer terug naar de Pelgrimsweg. Aan de linkerkant zien we daar op nr. 2 en 4 een in 1956 in opdracht van W. Verspeek gebouwde tweekapper. Een naam van een architect treffen we niet aan. Het kozijn van de voordeur wordt tot het dak in dezelfde breedte doorgetrokken. De deur achter het frans balkon op nr. 2 is half dicht gemetseld zodat het balkon wat overbodig overkomt. De woonkamerramen hadden oorspronkelijk aan de benedenzijde op een 40 cm uit de dorpel een horizontaal kalf.
We gaan de hoek om. De woning om de hoek heeft zijn adres nog aan de Pelgrimsweg, nr. 10, maar zijn gezicht naar de Heile Schoorstraat. Ze is daar samen met nr. 24 tm 30 gebouwd in 1935 door, alweer, Gebr. Struijcken. We kennen dit type al dacht ik. Gebouwen van vijf woningen waarbij de drie middenwoningen een langgerekte dakkapel delen en de hoekwoningen geen dakkapel krijgen. Bij vier woningen zijn de erkers op de begane grond gekoppeld.

Dan volgt een bouwplan voor maar liefst twintig woningen gebouwd door, we raden het al, Gebr. Struijcken. Het jaartal is deze keer 1934 en ze zijn weer gebouwd in blokken van vijf.

H Schoorstr 50-42

H Schoorstr 19-27

Hier aan deze kant twee stuks, nr. 32 tm 50 en aan de overkant ook twee stuks nr. 37 tm 19. Het zijn dezelfde woningen als die we net zagen. Met de lange dakkapel. Alleen hebben hier niet alle hoekwoningen genoegen genomen met hun dakkapelloze staat. Zo heeft nr. 29 in 1978 een dakkapel aangebracht. Ook zien we op verschillende plekken naar de zijgevel verplaatste entrees, maar het geheel ziet er nog verzorgd uit.

En dat kunnen we in grote lijnen van heel deze wijk Armhoefse Akkers Oost zeggen. Een interessante wandeling.

GB 26-09-2019